

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ 3 «ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ, ПРЕДСТАВЛЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ»

Мета практичного заняття: сформувати вміння оцінювати етичні аспекти формування, представлення та використання облікової інформації, визначати межі професійного судження бухгалтера, дотримуватися вимог конфіденційності та професійно взаємодіяти з різними користувачами облікової інформації.

ЗАВДАННЯ 1. «ПРАВДИВІ ЦИФРИ – ОМАНЛИВЕ ВРАЖЕННЯ»

Метод проведення: кейс-аналіз + метод «позиція – аргумент - рішення».

Студенти працюють в групах по 3-4 особи.

Мета завдання: сформувати вміння оцінювати не лише формальну правильність окремих показників, а й етичну відповідальність бухгалтера за якість, повноту та належне представлення облікової інформації.

Ситуація. ТОВ «Оріон» готує інформаційні матеріали для переговорів із банком щодо нового кредиту. Усі показники, включені до презентації, відповідають даним обліку.

Фінансовий директор пропонує:

- детально показати зростання доходу;
- окремо наголосити на збільшенні активів;
- не включати інформацію про суттєве зростання простроченої дебіторської заборгованості;
- не акцентувати увагу на значному скороченні залишку грошових коштів;
- показник поточних зобов’язань винести до додаткових матеріалів, які будуть надані лише за запитом банку.

Фінансовий директор пояснює: «Ми нічого не викривляємо. Усі наведені цифри правильні».

Необхідно:

1. Визначити, чи достатньо для етичної оцінки того, що всі наведені показники є правильними.

2. Встановити, яка інформація може вплинути на розуміння банком фінансового стану підприємства.

3. Визначити, чи може вибіркове представлення достовірних показників створити оманливе враження.

4. Запропонувати, як бухгалтеру слід представити інформацію.

5. Сформулювати позицію групи одним реченням та навести три аргументи на її підтримку.

Після представлення позицій груп **обговорюється питання**:

«Чи може облікова інформація складатися з правильних показників і водночас вводити користувача в оману?»

ЗАВДАННЯ 2.
«ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ ЧИ УПРАВЛІННЯ РЕЗУЛЬТАТОМ?»

Метод проведення: метод «лінія позицій» + професійна дискусія.

Мета завдання: сформувати вміння визначати етичні межі професійного судження та відрізняти обґрунтований вибір облікової оцінки від упередженого впливу на показники звітності.

Ситуація. Під час формування річної звітності ТОВ «Форвард» бухгалтер повинен визначити облікову оцінку. Існує діапазон значень, застосування яких за певних припущень може бути професійно обґрунтованим.

Керівник пропонує використати значення, яке забезпечує найвищий прибуток, оскільки:

- підприємство веде переговори з інвестором;
- від прибутку залежить премія управлінського персоналу;
- формально обраний показник можна обґрунтувати;
- інші підприємства також використовують оптимістичні оцінки.

-
Викладач позначає в аудиторії умовну **«ЛІНІЮ ПОЗИЦІЙ»**: «професійне судження є обґрунтованим» ←——————→ «професійне судження використовується для маніпулювання результатом»

Кожен студент обирає місце на лінії відповідно до власної оцінки ситуації.

Після цього декілька студентів із різних частин лінії пояснюють свою позицію.

У процесі дискусії **необхідно визначити**:

1. Які факти мають бути встановлені до прийняття рішення?
2. Які інтереси можуть впливати на судження?
3. Які припущення повинні мати належне обґрунтування?
4. Чи означає допустимість певного облікового підходу, що його застосування автоматично є етично прийнятним?
5. Які докази повинен мати бухгалтер для обґрунтування обраної оцінки?

Після дискусії студентам дозволяється **змінити свою позицію на лінії**, якщо аргументи інших учасників вплинули на їхню оцінку.

Підсумкове питання, яке **обговорюють студенти**: «Де проходить межа між професійним судженням бухгалтера та цілеспрямованим формуванням бажаного фінансового результату?»

ЗАВДАННЯ 3.
«МОЖНА ПОВІДОМИТИ ЧИ НІ?»

Метод проведення: ситуаційний практикум «світлофор рішень».

Мета завдання: сформувати вміння оцінювати допустимість розкриття та використання професійної інформації з урахуванням принципу конфіденційності.

Студенти поділяють в групи по 3-4 особи. Кожна група отримує картки із ситуаціями. Для кожної ситуації необхідно обрати рішення:

Зелений – інформацію можна надати;

Жовтий – необхідно отримати додаткову інформацію або перевірити підстави для розкриття;

Червоний – інформацію надавати не можна.

Ситуації

Ситуація 1. Знайомий головного бухгалтера запитує, чи правда, що підприємство найближчим часом планує придбати конкурента.

Ситуація 2. Представник постачальника пропонує бухгалтеру особисту винагороду за інформацію про максимальну ціну, яку підприємство готове заплатити за товар.

Ситуація 3. Керівник іншого підрозділу просить надати детальні дані про заробітну плату всіх працівників, пояснюючи це підготовкою аналітичної записки.

Ситуація 4. Бухгалтер отримує належним чином оформлену вимогу уповноваженого органу про надання визначеної інформації.

Ситуація 5. Колишній працівник бухгалтерії просить надіслати йому копію внутрішнього звіту, над яким він працював до звільнення, «для власного професійного портфоліо».

Ситуація 6. Працівник хоче використати реальні фінансові дані підприємства у презентації на професійній конференції.

Для кожного рішення **група повинна пояснити**:

- кому належить інформація;
- з якою метою її планують використати;
- чи має особа належні повноваження на її отримання;
- чи існує право або обов'язок щодо розкриття;
- які дії має здійснити бухгалтер.

Після обговорення **викладач ставить питання**: «Чи означає конфіденційність абсолютну заборону на розкриття професійної інформації?»

ЗАВДАННЯ 4.
«ОДНА ІНФОРМАЦІЯ – РІЗНІ КОРИСТУВАЧІ»

Метод проведення: рольова консультація + метод «зміна ролей».

Мета завдання: сформувати вміння професійно надавати облікову інформацію різним користувачам, адаптуючи форму її представлення до інформаційних потреб без викривлення змісту.

Ситуація. За підсумками року ТОВ «Статус» має такі обставини:

- дохід підприємства зріс;
- прибуток зменшився;
- дебіторська заборгованість суттєво збільшилася;

- підприємство планує значні інвестиції;
- у наступному році очікується потреба в додатковому фінансуванні.

До головного бухгалтера звертаються:

Роль 1 – власник: хоче зрозуміти причини зменшення прибутку.

Роль 2 – представник банку: оцінює можливість надання кредиту.

Роль 3 – керівник відділу продажів: хоче оцінити результати роботи свого підрозділу.

Роль 4 – директор: просить коротко пояснити ситуацію перед зустріччю з потенційним інвестором.

Один студент виконує роль бухгалтера, інший – користувача інформації.

На консультацію відводиться **до 2 хвилин**. Після цього ролі змінюються.

Бухгалтеру необхідно:

1. Визначити інформаційну потребу користувача.
2. Обрати необхідний обсяг інформації;.
3. Пояснити показники зрозумілою для користувача мовою.
4. Не приховувати обставини, суттєві для розуміння ситуації.
5. Відокремити факти від власних професійних суджень і припущень.
6. Зазначити обмеження консультації, якщо наявної інформації недостатньо для однозначного висновку.

Після виконання **студенти обговорюють**: «Чим відрізняється адаптація облікової інформації до потреб користувача від маніпулювання інформацією?»